

Wyrok z dnia 9 lipca 1998 r.

I PKN 226/98

Wykładnia prawa dokonana przez Sąd Najwyższy w sprawie przekazanej do ponownego rozpoznania (art. 393¹⁷ KPC) może stać się nieaktualną, jeżeli nastąpiła zmiana stanu faktycznego.

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN Jerzy Kwaśniewski, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 1998 r. sprawy z powództwa Krystyny W.-K. przeciwko Urzędowi Miasta K. w K. o ustalenie i zapłatę, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 30 grudnia 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Krystyna W.-K. domagała się ustalenia, że łączy ją stosunek pracy w Urzędem Miasta K. oraz zasądzenia wynagrodzenia.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy dla Krakowa-Howej Huty wyrokiem z dnia 2 września 1996 r. zasądził na rzecz powódki kwotę 2742,24 zł i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd ten ustalił, że od 8 lipca 1994 r. powódka pełniła funkcję Przewodniczącej Zarządu i Rady Dzielnic [...] w K. równocześnie będąc członkiem Zarządu. Przewodniczący Rady Miasta K. nawiązał (z tym samym dniem) z powódką stosunek pracy z wyboru. Podstawą była uchwała Rady Dzielnic [...] w sprawie zatrudnienia Przewodniczącego Zarządu Dzielnic I, którą podjęto na podstawie § 18 ust. 1 Statutu tej Dzielnic, stanowiącego załącznik do uchwały [...] Rady Miasta K. W myśl tego postanowienia Przewodniczący Zarządu Dzielnic mógł być pracownikiem sa-

morządowym zatrudnionym na podstawie wyboru. Pismem z 23 listopada 1995 r. Prezydent Miasta K. rozwiązał stosunek pracy z wyboru (łączy Zarząd z powódką) z dniem 27 listopada 1995 r., powołując się na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie-Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie z dnia 10 października 1995 r., w którym stwierdzono niezgodność z prawem nawiązania stosunku pracy z wyboru.

Sąd Rejonowy uznał, że nie zaszła żadna z okoliczności skutkujących wygaśnięciem mandatu (rozwiązanie zarządu, upływ kadencji, odwołanie przez radę), a przyczyną rozwiązania stosunku pracy z wyboru jest tylko wygaśnięcie mandatu. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego nie może stanowić podstawy do rozwiązania stosunku pracy.

Sąd Rejonowy powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym stosunek pracy z wyboru wykazuje podobieństwo do zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas określony. Prowadzi to do wniosku, że w razie niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy z wyboru pracownikowi przysługują roszczenia przewidziane w art. 59 Kodeksu pracy, czyli roszczenie o odszkodowanie w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia. Powódce nie służy natomiast roszczenie o ustalenie, że nadal pozostaje w stosunku pracy, gdyż nie ma interesu prawnego, o którym mowa w art. 189 KPC, skoro służy jej roszczenie o świadczenie.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 21 listopada 1996 r. oddalił apelację powódki od tego wyroku. Sąd Wojewódzki podniósł, między innymi, że zatrudnienie powódki na podstawie wyboru było wprawdzie zgodne ze statutem Dzielnicy [...], ale postanowienia tego statutu nie były zgodne z art. 2 ustawy o pracownikach samorządowych. Przeciwno możliwości zatrudnienia przewodniczącego jednostki pomocniczej, jaką jest dzielnica, przemawia - zdaniem tego Sądu - art. 37^b ustawy o samorządzie terytorialnym, który przewiduje przyznanie tylko diet i kosztów podróży służbowej. Również ogólna zasada zawarta w art. 19 ust. 3 ustawy o samorządzie terytorialnym, zawierająca zakaz łączenia funkcji przewodniczącego organu uchwałodawczego z funkcją w organie wykonawczym, przemawia przeciwko możliwości łączenia tych funkcji w jednostce pomocniczej. Rozwiązanie stosunku pracy z powódką, choć z naruszeniem prawa i przez nieuprawniony organ, było prawnie skuteczne. Powódce nie służy roszczenie o przywrócenie do pracy ani o ustalenie istnienia stosunku pracy.

Powódka wniosła kasację od tego wyroku, którą Sąd Najwyższy uwzględnił wyrokiem z dnia 28 kwietnia 1997 r., uchylając zaskarżony wyrok i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że strony łączył umowny stosunek pracy (umowa o pracę na czas określony - czas kadencji). Stosunek ten został nieprawidłowo rozwiązany bez wypowiedzenia. W myśl art. 59 (stosowanego odpowiednio) powódce służyłoby wyłącznie roszczenie odszkodowawcze, gdyby upłynął już termin, do którego umowa miała trwać lub gdy przywrócenie do pracy byłoby niewskazane ze względu na krótki okres, jaki pozostał do upływu tego terminu. Sąd Najwyższy uznał, że okoliczności takie nie mają miejsca, ponieważ czteroletnia kadencja rozpoczęła się w 1994 r., a strony - wbrew twierdzeniom strony pozwanej - mogą pozostawać ze sobą w stosunku pracy.

Sąd Najwyższy wyraził pogląd o konieczności przywrócenia powódki do pracy i orzeczenia o wynagrodzeniu za czas pozostawania bez pracy, przy uwzględnieniu kwot otrzymanych przez nią w tym okresie z tytułu diet.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 30 grudnia 1997 r. oddalił apelację. Sąd Wojewódzki ustalił, że 7 lipca 1997 r. Rada Dzielnicy I podjęła uchwałę o odwołaniu Zarządu Dzielnicy [...], co powoduje niemożliwość przywrócenia powódki do pracy. Sąd drugiej instancji ustalił również, że powódka otrzymała zasądzone na jej rzecz odszkodowanie wraz z kosztami procesu. Wynagrodzenie, jakie otrzymywała z tytułu zatrudnienia, określone w uchwale z dnia 29 sierpnia 1994 r. na kwotę 644 zł miesięcznie, było następnie sukcesywnie podwyższane. Po rozwiązaniu stosunku pracy do odwołania z funkcji Przewodniczącej Rady Dzielnicy [...], powódka otrzymywała diety. Kwoty diet przewyższają kwotę wynagrodzenia za pracę.

Od tego wyroku powódka wniosła kasację. Podniosła w niej zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 56 i 59 KP w związku z art. 31 ustawy o pracownikach samorządowych oraz art. 393¹⁷ KPC. W kasacji podniesiono, że Sąd Wojewódzki związany był wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy. Winien był powództwo uwzględnić i przywrócić powódkę do pracy na poprzednio zajmowane stanowisko, zasądzając na jej rzecz wynagrodzenie za cały okres pozostawania bez pracy. Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa.

Strona pozwana wniosła o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione jako podstawy kasacji nie są słuszne. Istotnie, Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy (art. 393¹⁷ zdanie pierwsze KPC). Sąd Wojewódzki, któremu sprawa została przekazana, orzekał jednakże w zmienionym stanie faktycznym. „Związanie” z art. 393¹⁷ KPC nie ma miejsca, gdy po wyroku Sądu Najwyższego nastąpiła zmiana stanu faktycznego. Tak rozumiane było związanie wynikające z dawnego art. 389 KPC (w brzmieniu sprzed nowelizacji Kodeksu z dnia 1 marca 1996 r.), dotyczące orzeczenia sądu rewizyjnego (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 1973 r., II CR 536/73, OSNCP 1975 z. 1, poz. 9). Takie też rozumienie zakresu związania wykładnią prawa przedstawioną przez Sąd Najwyższy prezentowane jest w doktrynie na tle nowo wprowadzonych przepisów o kasacji (por. T. Ereciński *Apelacja i kasacja w procesie cywilnym*, Warszawa 1996, s. 160-161).

W rozpoznawanej sprawie stracił aktualność pogląd Sądu Najwyższego o braku przesłanek uzasadniających zasądzenie odszkodowania określonych w art. 59 KP stosowanym odpowiednio na podstawie art. 31 ustawy o pracownikach samorządowych. Wobec odwołania Zarządu Dzielnicy [...], którego przewodniczącą była powódka, upłynął okres, na który trwać miało zatrudnienie na podstawie umowy na czas określony (w chwili orzekania przez Sąd Najwyższy upłynęła już też kadencja rad). Nie został także naruszony art. 59 KP. Wybór roszczenia (o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie) jest - zgodnie z treścią tego przepisu - ograniczony właśnie ze względu na upływ czasu, do którego umowa miała trwać, lub niewielki okres, który pozostał do upływu tego terminu.

Sąd Wojewódzki w zaskarżonym wyroku prawidłowo uwzględnił to ograniczenie. Wobec powyższego nie został również naruszony art. 57 KP, gdyż nie orzeczono o przywróceniu do pracy. Kasacja podlegała zatem oddaleniu na mocy art. 393¹² KPC.

=====